

Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijai par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013.gada 21.novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā

Latvijas Republikas Saeima, Jēkaba ielā 11 LV-1811

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektora Māra Ruķera

(Kontaktadrese: Rīga, Raiņa bulvāris 19, e-pasts: maris.rukers@lu.lv)

Rīgā, 2014.gada 15.decembrī

***Viedoklis par parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības atklātību kontekstā ar
privātās dzīves un personas datu aizsardzību***

Ņemot vērā Latvijas sabiedrības vēlmi iedziļināties un arī netieši piedalīties svarīgos valsts darbību organizējošos jautājumos, pašlaik ir aktuāls un pat dominējošs lielas daļas sabiedrības, kā arī dažādu amatpersonu viedoklis, ka pēc iespējas vairāk visās jomās ir jānodrošina atklātība un pārskatāmība ikvienas institūcijas darbībā. Arī Augstākā tiesas judikatūrā var atrast norādes, ka ierobežojumi informācijas pieejamībai ir traktējami pēc iespējas šaurāk.¹ Tomēr tas nenozīmē absolūtu atklātību vairāku iemeslu dēļ. Latvijas Republikas Satversmes 100.pantā noteiktās tiesības uz informācijas pieejamību, kā arī tiesības brīvi izplatīt un paust viedokļus, var ierobežot, lai aizsargātu citu personu pamattiesības, tiesības. Latvijas Republikas Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa: „likumā ir jāsabalansē pamattiesību aizsardzība un, paplašinot vienas pamattiesības, jāraugās, lai citas pamattiesības tiktu ierobežotas pēc iespējas mazākā mērā”.² Līdz ar to citu personu pamattiesību aizsardzība ir leģitīms tiesības uz informācijas pieejamību ierobežošanas mērķis.

Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisiju izveido Latvijas Republikas Saeima, kurai, tāpat, kā citiem varas atzariem ir saistoša Latvijas Republikas Satversmē iekļautā VIII nodaļa attiecībā uz cilvēka pamattiesībām. Jāņem vērā, ka šīs komisijas izmeklēšanas virziens neizbēgami saskarsies ar cietušo radnieku vai citu personu personas datiem un sensitīvajiem persona datiem, vai citām privātās dzīves detaļām, piemēram, personas kodu. Tāpēc, attiecībā uz citām tiesībām, kas ir aizsargājamas, īpaši jāpiemin personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kas noteiktas Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā. Tiesība uz privātās dzīves neaizskaramību ietver arī personas tiesības uz jebkādu savu datu aizsardzību.³ Personas datu apstrādes un izpaušanas gadījumus regulē arī Fizisko personu datu aizsardzības likums, kura 6.pantā ir noteikts, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu personas

¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 17.02.2012. spriedums lietā SKA-52/2012. Pieejams: www.at.gov.lv.

² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011., 363.lpp.

³ Turpat, 248.lpp.

datu aizsardzību.⁴ Tāpat, šīs komisijas darbībā būs jāuzklausā personas, kuru sniegtā informācija būs jāizvērtē, iespējams, kriminālprocesa kontekstā.

Tas nozīmē, ka informācijas pieejamība attiecībā uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbu ir jānodrošina tādā apmērā, kādā tas netraucēs sasniegt šīs komisijas izveidošanas mērķus un neaizskars citu personu tiesības uz privātās dzīves un savu datu aizsardzību. Līdz ar to ir skaidrs, ka nodrošinot pilnīgu atklātību (piemēram, visu parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības translēšanu) tiktu radīta situācija, ka pārraidīto informāciju privātpersonas sāks izvērtēt pašas un „pieņems lēmumus”, pirms to būs izdarījusi pati parlamentārā izmeklēšanas komisija. Tāpat personas, kurām būs jāsniedz kāda svarīga informācija vai jāatbild uz komisijas locekļu uzdotajiem jautājumiem, var sniegt daudz mazāk informācijas, zinot, ka katrs vārds tiek pārraidīts tiešajā ēterā. Kaut arī parlamentārā izmeklēšanas komisija neveic kriminālizmeklēšanas funkcijas, minētajā situācijā ir saskatāma līdzīga situācija ar Kriminālprocesa likumā paredzēto regulējumu, kur izmeklēšanas laikā sabiedrībai nevar tikt sniegta visa informācija, ja tas var traucēt izmeklēšanai un lēmumu par informācijas sniegšanu pieņem procesa virzītājs.

Līdz ar to noteiktās situācijās atsevišķu ierobežojumu noteikšana informācijas pieejamībai par parlamentārās izmeklēšanas komisijas ikdienas darbu ir juridisks pienākums, lai netiktu pārkāptas citas Latvijas pamatlikumā garantētās cilvēka pamattiesības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības pārraide masu informācijas līdzekļos var notikt tikai, iepriekš izvērtējot iespējamo informāciju, kas var tikt izklāstīta attiecīgajās sēdēs, kā arī nepieciešamības gadījumā tiešā pārraide var tikt samazināta līdz minimumam vai pārtraukta.

Ar cieņu,

Māris Ruķers

⁴ Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2008. 6.aprīlis, nr.123/124.